

פרק שלישי - כהן משיח

א. החילוק בין משיח שעבר לנשיא שעבר

רמ', טורי אבן, חזו"א, וביאור נוסף.

וצ"ע ע"ד הרמ' שבגמ' י. דנו "וניתי נמי נשיא [שעבר] מק"ו ומה משיח שאין מביא בשגגת מעשה מביא חטאת משעבר נשיא שמביא חטאת בשגגת מעשה אינו דין שמביא חטאתו משעבר ת"ל אשר נשיא יחטא כשהוא נשיא אין כשהוא הדיוט לא" ולפי"ד הרמ' שטעם שמשיח מביא פר משום שהוא עומד בקדושתו ואין הנשיא מביא שער משום שאין לו גדולה אלא כשמצותו נעשית וכשבטל ענין זה הרי הוא כהדיוט האיק אפשר ללמוד ק"ו ממשיח. וביותר צ"ע שהחומרא והקולא שדנו בה הגמ' ק"ו הוא חומרא וקולא בקרבנות שהנשיא הוא חמור בקרבנותיו יותר מן המשיח שהרי מביא חטאת בשגגת מעשה ולכך אם משיח מביא אע"פ שעבר ק"ו שנשיא יביא. וצ"ע שמ"מ משיח שעבר עדיין בקדושתו ונשיא אינו בקדושתו ואע"פ שהוא חמור בקרבנותיו האיק יתחייב לאחר שעבר. וצ"ע.

עוד צ"ע ע"ד הרמ' שפירש טעם הדין משום שאין בין כהן המשמש לכהן שעבר וכו' והרי בגמ' ילפינן לה שכהן שעבר מקרא ול"ל להאי קרא תיפול משום שאין בין וכו' [ואת דין אין בין כהן משמש לא הוזקה הגמ' להביא לזה מקור] ועי' להלן בד' הטו"א.

בחזו"א הוכיח מס"ד דגמ' שבשביל שהיה ממונה שעה אחת מביא

והחזו"א סימן ט"ו אות יד' כ' "דקים ליה לגמ' דהא דמשיח מביא פר אינו מדין מצות כהונה גדולה, אלא גדלותו והתמנותו על כל ישראל גרמה לו וכמו נשיאותו של הנשיא דגורמת לו שנתחד קרבנו בשעיר, והלכך הא דמשיח שעבר מביא פר אינו משביל שהוא עכשיו במצות כהונה גדולה אלא בשביל שהיה ממונה על

המשחה שהרי מרובה בגדים אינו מביא פר לכן אפילו משעבר לא נתבטלה מעלת שמן" עכ"ל. האמת שיש עוד חילוק שהכהן אחר משיחה נעשה כהן משוח אבל המלך אף שיש בו דין משיחה אין זה אלא מדיני המלכות המלך שהמלכות טעונה משיחה אך לא נעשה הוא עצמו ל"מלך משוח" ועיקר החילוק נראה שכוונת הרמ' שמעלת כה"ג הוא משום שמשיחתו מקדשתו ומה"ט נתנה בו תורה פר משא"כ בנשיא גדולתו היא סיבת שני קרבנו. וכנראה לזה נתכוון.

ובאב"ז יור"ד שיב-כו כ' בנו שפירוש הירושלמי הוא שאע"פ שדוד מלך היה מ"מ כיון שהדין תלוי במי שאין עליו אלא ה' אלוקיו כיון שבאותה שעה היה נדרף ומתירא מפני אבשלום והרי אפי' רבי משום דצרתו בבבל לא היה דינו בשעיר. [כמובן שאין זה הכרח שיש לחלק בין מי שדינו להיות כפוף לאחרים, ממי שנדרף שמצד דינו אינו כפוף לאחר]

משיח שעבר ממשיחותו ואח"כ חטא מביא פר במתני' לקמן יא: תנן "אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יוה"כ ועשירות האיפה זה וזה שוים בעבודת יוה"כ ומצווים על הבתולה ואסורים על האלמנה ואינם מטמאים בקרובים וכו'" ומבואר שכהן שעבר הוא ככהן המשמש לכל דברים הנהגים בגופו מלבד הדינים שהתחייב בהם כהן המשמש שהם פר יוה"כ ועשירות האפה.

ויש לדון האם דינא דמתני' דכהן משיח שעבר מביא פר הוא משום שפר הוא מן הדברים התלויים בגופו של כה"ג ומשום ששם כה"ג עליו מביא פר או לא. ובגמ' שאלו מה"מ וילפינן לה מקרא דהקריב על חטאתו. וי"ל שהוא דין בפנ"ע ולא מה"ט.

דעת הרמב"ם שמביא פר משום שכהן שעבר בקדושתו, וזה החילוק בין כהן לנשיא.

וברמב"ם בפט"ו ה"ו כ' ש"כה"ג שנמשח בשמן המשחה ועבר מעבודו מפני מום או זקנה וכיוצ"ב וחטא בשגגה, זה מביא פר על שגגתו לפי שאין בין כהן משיח המשמש לכהן שעבר אלא פר יוה"כ ועשירות האיפה של כל יום שאין מקריב אותן אלא כהן המשמש בכהונה גדולה אבל פר הבא על כל המצוות שווים הם בו".

ובפירוש המשניות להרמב"ם כ' וז"ל "כהן גדול אם עבר במום או זקן וכיוצ"ב הוא עומד בקדושתו לפי ששמן המשחה שנמשח בו אינו מבטל מעשיו ואין הפרש בינו ובין כהן גדול המשמש בכל הדברים זולתי בעבודה בלבד ומה שהוא תלוי בה ר"ל פר יוה"כ ועשירות האיפה שמקריב בכל יום כמו שנתבאר אבל הנשיא אין לו גדולה אלא כשמצותו נעשית וכשבטל ענין זה הרי הוא כהדיוט"¹

¹ הביאו שבספר עזרת כהנים הקשה ע"ד הרמ' שאם החילוק בין משוח לנשיא הוא משום שמשיח נמשח ואין מבטל מעשהו א"כ מלך שנמשח ואח"כ עבר ג"כ יביא שער והמשנה לא חילקה ומשמע שאף בנמשח אינו מביא [ובירושלמי בפרקין כ' שב' חדשים שהיה דוד בורח מפני אבשלום היה מתכפר כיחיד ואף שדוד משוח היה וכל העזרת כהנים "נראה דר"ל דבמלך אינו תלוי במשיחותו שהרי אפילו נתמנה בלא שנמשח בשמן המשחה מביא שער לכן אין השמן מועיל לו משעבר, משא"כ כה"ג שהדבר תלוי בשמן

דאף אם יש לו ממון הרבה יכול לבא לידי עניות שדווקא מלך אינו יכול לבא לידי עניות אבל זה שאינו מלך יכול לבא לידי עניות ועי"ש מש"כ **התורא"ש** [שטעם פטור הגמ' הוא בצירוף זה שחטאו היה כשהיה נשיא וצ"ע הצירוף] **ובחזו"א** כ' בס"ק טו שביאור הגמ' משום שאף בשעה שהוא מצורע חייבים לגדלו דהא חייבין בכבודו אף לאחר מותו כדתן סנהדרין יח. אין נושאים את אלמנתו ולא גרע נצטרע ממת וחייבים לגדלו וא"כ אינו בא לידי עניות. **ודבריו בזה הם חידוש א.** שלא מצאנו חיוב לגדל אלא את הכהן גדול דדרשין ביה והכהן הגדול מאחיו שאחרים אומרים שאם אין לו גדלו מאחיו אבל במלך מה שאינו עני הוא משום מלכותו אך אין דין לגדלו. **ב.** שאף שלמדנו משם שאחר מותו חייבים בכבודו אך לכא' חלוק דין כבוד מדין גדלו משל אחיו שהרי כהן שעבר נוטל חלק בראש ומ"מ לכא' לא נאמר בו גדלו משל אחיו שאין הדין אמור לכא' אלא בכהן המשמש וה"נ מלך כיו"ב. **וברש"ש** פירש ד' הגמ' מידחי דחי או מיפטר פטיר [בדרך אחרת מפרש"] שספק הגמ' אם צרעת דחי לה לנשיא מנשיאותו בדחיה בלבד ומ"מ נשאר בו עוד שם נשיא או"ד מיפטר פטיר היינו שמפקע ליה מנשיאותו לגמרי ופירוש דחיית הגמ' גזא ידידיה עי"ש משפי' פירוש חדש **ולכא' לפרש"י** הוא על זה הדרך שנשיא שנצטרע עדיין נשיא הוא אלא שמידחיא מנשיאותו מקרא דבית החפשיית שנעשה חפשי ממלכותו. ובזה הוא דומה לכהן שנצטרע שלא נפקע מנוייו כלל ממנו אלא שאינו משמש הואיל ואינו ראוי לשמש וה"נ ילפינן מקרא שאין המלך יכול לשמש כמלך בזמן שהוא מצורע והוא נעשה חופשי מהבפועל של המלוכה אך לא ממנוי המלוכה. ולכך ספק הגמ' שלמעשה אין בו דינא דמלכותא דינא שאין יכול ליטול ממון מן ישראל מכוח דינא דמלכותא אך עדיין הוא מלך שמנוי כמלך קיים, וזה כוונת הגמ' לומר שגזא ידידיה קיים היינו שגזא ידידיה גזא דמלך הוא שגזא דמלך פטרה תורה מלהביא קרבן עולה ויורד ואף שהלימוד הוא משום שאינו בא לידי עניות מ"מ אחר הלימוד התורה פטרה ממון מלך וממונו הוא ממון מלך משום ששם מלך עליה אלא שמ"מ אינו נוהג מנהגי מלכות.

ואם צדקו דבריו יש לומר שלפיכך רצתה הגמ' לדון פטור בנשיא כבכהן ויש לומר שאמנם בנשיא שעבר לגמרי מנשיאותו לא ס"ד דגמ' למילך מכהן [ועיין בחזו"א שאף כהן שנסתלק מן הכהונה גדולה [כד' התוס' ביומא] שעבר לגמרי מכהונתו אינו מביא פר אלא דווקא כהן שעבר מחמת מום שלא סלקוהו והגמ' איירי על נשיא שכבר בכיוצ"ב והיינו שנצטרע. וע"ז הגמ' דנה שכשם שהתורה פטרה כהן שעבר ואף שאינו כהן המשמש מ"מ שם כהן גדול עליה ה"נ נשיא שם

העם שעה אחת ולפיכך השוו בגמ' נשיא שעבר ומשיח שעבר" וזה שלא כד' הרמ' שאין הדין תלוי במה "שעדיין הוא בקדושתו" כד' הרמ' אלא "בשביל שהיה ממונה על העם שעה אחת" [אלא שהחזו"א כ' כן לאחר ד' התוס' שיובא להלן שיש דין משיח שנסתלק ולפי"ד דייק ממתני' שדווקא משיח שעבר מביא פר אבל משיח שנסתלק אין מביא פר וע"ז הקשה א"כ מאי ס"ד של גמ' שנשיא שעבר מביא פר והרי הוא ככהן שנסתלק ולהרמ' י"ל שלא ס"ל דין משיח שנסתלק ועי"]

בטורי אבן כ' שמהאי קרא ילפינן לה

ובטורי אבן כ' במגילה דף ט: וז"ל "לכך נראה לי לפרש דהא גופיה הא דאמרה תורה משוח שעבר אכתי קאי בקדושתו הוא מהאי טעמא גופיה דמעלין בקודש ואין מורידין ומשו"ה פליג רחמנא בין משוח לנשיא דמשוח שעבר מביא פר ונשיא שעבר כהדיוט משום דהא דנשיא מביא שיר הא לאו משום קדושה הוא דהא קרבנו נעשה בחוץ כשל הדיוט אלא גדולתו גרמה לו לשנות גוף קרבנו משל הדיוט דהאי בשעיר והאי כשבה או שעירה וכיון שעבר עבר ודינו כהדיוט אבל משיח דקדושתו גרמה לו לשנות קרבנו שהרי פר כהן משיח נכנס לפניו משו"ה אע"פ שעבר לא פקע קדושתו דקדושת הגוף לא פקע בכדי כדאמר בפ"ג דנדריים וכו' והא הוא גופיה מטעמא דמעלין בקודש ואין מורידין אפילו היכא דאין ראוי לקדושה ראשונה וכגון שעבר מחמת מומו אפ"ה מצוה על הבתולה וכו' **וכי תימא** אי הא דמעלין בקודש בהא ריבויא דכתיב גבי פר וכן גבי בתולה יקח [גמ' יב:] ללמד דמשעבר בקדושתו קאי תרתי למה לי ניליף חד מחבריה" וכו' **והנה כוון כהרמ'** ועוד תוספת יש בדבריו שדין זה שבקדושתו קאי מהאי קרא ילפינן לה ולפי"ז יש לתרץ הקו' דלעיל שלוליא שהיה מיעוט על נשיא הו"א שאין קדושתו גורמת לו ומשום שלא פקעה אלא "בשביל שהיה ממונה שעה אחת" וכיון שמיעטה תורה נשיא שוב ממילא יודעים שלא משום שהיה ממונה שעה אחת אלא משום שקדושתו שלא פקעה.

יש לפרש בדרך נוסף שנשיא שעבר איירי גם בנצטרע ובנצטרע עדיין הוא נשיא ומ"מ אינו מביא שער וע"ז דנה הגמ' ללמוד ממשח.

והנה בגמ' ט. אבעיה לגמ' האם נשיא שנצטרע מדחי דחי או מיפטר פטיר ופרש"י דנפק"מ לעניין אם חטא בעודו נשיא ונצטרע האם חייב בעולה ויורד או לא ומסקנת הגמ' א"ל דידך או דגזא ופרש"י דכיון דמגזא ידידיה בעי לאתויי קרבן פטור מעולה ויורד דהאי נשיא שנצטרע נמי אינו בא לידי עניות ועשירות משום שדגזא ידידיה כדקאי קאי והקשה **בתורא"ש בשם הרמ"ה**

נשיא עליה. אף שאינו נוהג בנשיאותו. ומ"מ מיעטיה קרא.

והחילוק פירש הרמב"ם שמעלת כה"ג היא קדושתו ו"הוא עומד בקדושתו לפי ששמן המשחה שנמשח בו אינו מבטל מעשיו ואין הפרש בינו ובין כהן גדול

המשמש בכל הדברים זולתי וכו' אבל הנשיא אין לו גדולה אלא כשמצותו נעשית וכשבטל ענין זה הרי הוא כהדיוט" וכיון שגדולתו פטרתו ואין לו גדולה. לפיכך אינו פטור ולפי"ד אף ששם נשיא עליה מ"מ למדנו מקרא שהפוסט שבו הוא גדולתו וגדולתו פקעה כיון שאינו משמש.

ב. דין כהן גדול שנסתלק - תוס' ביומא יב: ב' ביאורים בד' התוס' והגמ' קו' הטו"א לפירושו ות' הגר"ח, והקו' ע"ד הגר"ח.

קו' הטורי אבן ע"ד התוס' ביומא

הטורי אבן הקשה ע"ד התוס' לפי פירושו האיך אפשר לומר שכהן שעבר היינו שמסלקין אותו ואינו עומד בקדושתו, והרי תנן שכהן שעבר מביא פר ובגמ' אמרו שמשח ששצטרע אסור באלמנה ומוכח מזה שבקדושתו קאי. **וקושיתו הוא לפי שיטתו** שחיובו בפר הוא משום שבקדושתו קאי אמנם לפי"ד החזו"א אין כאן קו' שחיובו בפר הוא משום שהיה ממונה שעה אחת **אמנם** קו' השניה לגבי איסור אלמנה ודאי קשיא והאמת שקשה גם ממה שלא הקשה שהרי אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא ענין עבודה בלבד ולא שאר דיני כהן גדול וא"כ מוכח שכהן שעבר עדיין בקדושתו קאי וצ"ע. **אמנם** את גוף הסוגיא פירש דלא כפירושו בתוס' וכמש"כ לעיל בשמו שכהן שעבר לעולם בקדושתו קאי וא"א להפקיע את קדושתו משום מעלים בקודש ואין מורידים וזה גופא השקו"ט דגמ"י³

תירוץ הגר"ח על קו' הטו"א

הגר"ח⁴ **תירץ על קו' הטו"א** שכה"ג נעשה ע"י ב' דברים א. מינוי ב. משיחה. וכוונת התוס' שמסתלק בפה היינו ממנוי שלו, שכיון שמתמנה בפה מסתלק בפה. אבל משיחה שהיא כקדושת הגוף עדיין קיימת. והגמ' בהוריות איירי לענין הדינים שחלים על ידי המשיחה ואע"פ שנסתלק מן המנוי קדושתו קיימת **עוד אמר הגר"ח** שהסימן לידע מה מהדינים של הכה"ג חלים בו משום המנוי ומה חל בו משום המשיחה הסימן לזה הוא משוח מלחמה שיש בו משיחה ואין בו מנוי לכה"ג. ולפי"ז נחא ד' התוס' שהמבואר בגמ' שכיון שנסתלק מן הכהונה אין לו דין ח' בגדים [לפי ביאור

תוד"ה כה"ג משום איבה הקשה סתירה בד' הגמ' שם [והם לקמן יב:] דקאמר "אירע בו פסול ומינו כהן אחר תחתיו וכו' ר' יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט. לכהן גדול, משום איבה. לכהן הדיוט, משום מעלין בקודש ואין מורידין". **והקשה התוס'** שמדקאמר משום איבה מכלל דמן הדין ראוי להיות כה"ג מדאו' אלא גזרו רבנן משום איבה וא"כ תימא למה הוצרכו לפרש שלכהן הדיוט לא משום שמעלין בקודש ולא מורידין תיפו"ל מדילפינן בפ"ב דזבחים שכה"ג שלבש בגדי כהן הדיוט ועבד עבודתו פסולה משום מחוסר בגדים **ות' התוס'** "דכהן גדול מתמנה בפה ומסתלק בפה ובירושלמי דריש לה מקרא ומסתברא דהדבר תלוי במלך ובאחיו הכהנים"² וכו'

ובפירוש תירוץ התוס' יש לפרש בב' אופנים דרך א. בטורי אבן פירש שכוונת תוס' דבאמת סילקוהו בפה ונעשה כהן הדיוט כדי שלא ישאר כה"ג משום איבה ומ"מ אינו עובד כהדיוט דאין מורידין בקודש. וא"כ יוצא בד' התוס' שכהן גדול שנסתלק פקעה קדושתו. ולפי"ז מתפרשת הגמ' שהטעם שאין משאירים אותו בקדושתו הראשונה היא משום איבה ולפיכך סילקוהו מקדושתו, ומה שאין עובד כהדיוט הוא מדין מעלים בקודש ואין מורידים. **ב.** החזו"א וכן בשיעורי הגר"ד כ' שכוונת התוס' שיש כהן שעבר ויש כהן שנסתלק שאפשר לסלק את הכהן מדין כהונה לגמרי ואז ישוב להיות הדיוט ואפשר להעבירו ועדיין בקדושתו קאי. וזה כוונת הגמ' שהוא עומד בקדושתו ולפיכך יכול לעבוד ככה"ג לוליא איבה והטעם שאין מעבירים אותו לגמרי משום שמעלין בקודש ואין מורידים. אמנם במקום שהמלך והכהנים יורידו אותו לגמרי בזה יכול לעבוד כהדיוט.

² עי' רמ' הלכות כלי המקדש פ"ד הט"ו שכ' אין מעמידים כה"ג אלא בית דין של ע"א וכתב הכס"מ שמקורו מתוספתא פ"ג דסנהדרין, ועי' חידושי מרן ר"ז הלוי הלכות סנהדרין שאין העמדת כה"ג טעונה ב"ד דווקא אלא שהוא מסור לכל ישראל ובי"ד של ע"א הם בכח כל ישראל ממנים אותו ולפיכך לא כ' הרמ' בהלכות סנהדרין משום שאין זה דין הסנהדרין. [נפק"מ לעניין עמידה בבי"ד ולילה דבי"ד וביצאו מלשכת העזרה ש"ל שלא יעכב. **הגר"מ פינשטיין**]

³ וזה הטעם שלא פירש את דרכו בד' התוס' שהתוס' כ' שמסלקים אותו כדי לפרש מפני מה יקריב כהדיוט א"כ מבואר שיכולים לסלק אותו ולעשותו הדיוט ולפי"ד שבקרא ילפינן שמעלין בקודש ואין מורידים א"א לסלק כהן לעולם מהאי טעמא אלא לעשותו כהן שעבר [אמנם ממה שהעבירו את אביתר לא קשיא שלא סילקוהו ועשאוהו כהן שעבר]
⁴ שיעורי הגר"ח, שיעורי זבחים מהגר"ד, שיעורי רבינו משולם דוד הלוי, זבחים יח. יהגה האריה הוריות יא.

האלמנה אבל פר הבא על כל המצוות ולענין ח' בגדים ולענין עבודת יוה"כ ולענין מקריב און ולענין מקריב חלק בראש ולענין נוטל חלק בראש בכל אלו אין דין משוח מלחמה כדן כהן משמש ואילו כהן שעבר מבואר בבריתא שהוא ככה"ג לכל דבר **וצ"ע ד' הגר"ח** [בספר יהגה האריה כ' שאמר לו הגר"ז משום סתירה זו ע"ד הגר"ח לא נכתבה חידו"ת זה בין כתבי יד חד"ת של הגר"ח] ומוכח מזה שכהן שעבר קדושתו אלימא מקדושת משוח מלחמה. ואדרבה מתוך שאין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא זה ואילו לענין כהן משוח תניא שאינו משמש בח' בגדים א"כ מבואר שכהן שעבר משמש בח' בגדים והוא דלא כמש"כ התוס' לפי"ד הגבול"א שאין משמש בח' בגדים.

הטו"א בתוס' משום שדין ח' בגדים הוא משום המנוי שהרי פסק הרמ' בפ"ד מכלי המקדש משמוח מלחמה משמש בד' בגדים א"כ אין משיחתו גורמת לשמש בח' בגדים אלא המנוי שלו וכיון שנסתלק אין משמ אלא בד' בגדים אלא משום מעלים בקודש אסור לעבוד בבגדי כהן הדיוט. אמנם איסור אלמנה שאיסורו משום קדושת משיחתו אינה פוקעת אף אחר הסילוק.

הקושיא ע"ד הגר"ח

והנה בגמ' [הוריות יב: ויומא עג.] **תניא** אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה בלבד ואמרו שם שכל דיני כה"ג אינם נוהגים במשוח מלחמה אלא ה' דינים בלבד ואלו הם אינו פורע או פורם לא מיטמא למתים מצווה על הבתולה ומוזהר על

ג. חילוק בין כהן משיח למרובה בגדים לענין סילוק

ויש להוכיח כדברי הגר"ז והחזו"א ולהקשות על החת"ס שבשמואל ב טו- כד "והנה גם צדוק כל הלויים אתו נושאים את ארון ברית האלוהים וכו' ויעל אביתר" **ופירש רש"י** אותו היום נסתלק מן הכהונה ששאל באורים ותומים ולא נענה ונכנס צדוק תחתיו וכן שנינו בסדר עולם ובסדר יומא" וכן ברש"י בסוטה מח: [נטעם הסילוק מפני שלא נענה י"ל משום שאין ראוי לכהונה גדולה, שבגמ' שם ביומא עג: "כל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו אין שואלים בו שהרי שאל צדוק ועלתה לו ושאל אביתר ולא עלתה לו שנאמר ויעל אביתר"] **אמנם** אפשר שגם כוונת החת"ס לא הייתה שא"א להעבירו ממנויו אלא שא"א להעבירו מקדושתו שבכהן מרובה אפשר ולא בכהן משיח. ומטעמיה דהרמב"ם שהובא לעיל.

חת"ס שאין סילוק במשיח, והגר"ז והחזו"א נחלקו עליו - ראייה לדבריהם שאביתר נסתלק.

בחתם סופר הקשה ע"ד התוס' שכ' ביומא שכשם שמתמנה בפה מסתלק בפה **שבירושלמי** במס' הוריות פ"ג ה"א איתא "דכהן גדול דכתיב שמן משחת אלויו עליו אני ה' מה ה' לעולם אף כה"ג אינו עובר לעולם" **וכ' החת"ס** וצ"ל כהן גדול שנמשח בשמן המשחה שאני וכו' אבל כהן גדול מרובה בגדים מסתלק בפה. **ולפי"ז קו' הטו"א** שהקשה ע"ד התוס' ביומא "דהא ודאי דכה"ג שעבר ממשיחותו עדיין בקדושתו קאי דהא תנן משוח שעבר ממשיחתו מביא פר אלמא משוח אע"פ שעבר ממשיחותו עדיין בקדושתו קאי" **לא קשיא** שכן משוח אינו עובר ממשיחותו אבל מרובה בגדים עובר. אבל **מין הגר"ז** אמר על זה שחילוקו של החת"ס אינו מסתבר דרבוי בגדים היא ג"כ כמו משיחה [יהגה האריה עמ' קג']

ד. כהן משיח שנסתלק שחטא לאחר שנסתלק, האם מביא פר.

לפי"ד הגבול"א בתוס' מבואר שמביא פר, והחזו"א כ' שלפי"ד תוס' אין מביא פר, ויל"ע, וי"ל.

בדעת התוס' יומא יב. שנקטו פשוט שיש סילוק גם לכהן משיח.

יש לחקור בדן כהן שעבר שמביא פר מה דין בכהן שמסתלק,

והנה נחלקו הטו"א והחזו"א בביאור תירוץ התוס' ביומא הובא לעיל. ומתוך מחלוקתם יוצא לנו מחלוקת בכל כהן שעבר מהו **לפי"ד** הטו"א דעת התוס' שכהן שעבר תלוי בפלוגתת ר"מ ור"י שלר"מ הוא ככה"ג

הנה לפי"ד החת"ס אין בו נדון שאין סילוק בכהן משיח, וכן לפי טעם **הרמב"ם** שעדיין קדושתו עליו נמצא שאין שייך בו סילוק וכן **פירש הטו"א** ד' הגמ' **אליבא דנפשיה**. והנדון לפי מה שפירשהו החזו"א וכן בטו"א

והסיק החזו"א שם. שמדקרי ליה משיח שעבר סתם משמע דהוא משיח שעבר דעלמא ולא מצינו במשה משיח שעבר ע"י שהוסע מן הכהונה אלא משום שחזק ראשון לעבודתו. וכן הביא ראייה מברייטא דלהלן יב: שחילקו וכן נוהגים במשיח שעבר ולא אשתמיט תנא למימר שכולן אינם נוהגים במשיח שעבר חוץ מפר הבא על כל המצוות.

וכ' החזו"א שאע"פ שבגמ' השוו נשיא שעבר למשיח שעבר והרי משיח שעבר נסתלק מנשיאותו לגמרי ומ"מ דנה הגמ' שיתחייב בשעיר **וכ' החזו"א** ששאינ נשיא שנסתלק ממשיח שנסתלק שנשיא שנסתלק לעולם יחוס העבר עומד לו משא"כ משיח שנסתלק אין יחוס העבר עומד לו **ובענייני לא הבנתי את החילוק**.

ולעיל כ' שיש לומר שסוגיין איירי בנשיא שנצטרע והמנוי של נשיא קיים אף אחר שנצטרע וא"כ דמוי הגמ' היה שווה בשווה ממשיח שעבר לנשיא שנצטרע שאף הוא מנוי קיים ולעולם במשיח שנסתלק פטור כד' חזו"א.

ומשמש בח' בגדים ולר' יוסי הוא כהן המסתלק ומשמש בד' בגדים. **והחזו"א** פירש בדעת תוס' שאף לר' יוסי לא נסתלק מן הכהונה ומ"מ אינו משמש בח' בגדים משום איבה.

והנה מתני' הכא סתמא קתני ולא משמע דתלי בפלוגתא דר' יוסי ור"מ וא"כ לפי"ד הטו"א מוכח שאף כהן שנסתלק אע"פ שמשמש בד' בגדים מ"מ מביא פר **אמנם** הטו"א מזה גופא הק' על התוס' האיך אפ"ל שנסתלק מן הכהונה כיון שמביא פר ואסור בגרושה אלמא בקדושתו קאי

ולפי"ד החזו"א בביאור ד' התוס' כהן שעבר אף לר' יוסי לא נסתלק מן הכהונה וא"כ לא נתפרש דינו של כהן המסתלק האם מביא פר או כשבה.

וכ' החזו"א ס"ק יג' שמסברא יש לדון בזה שמחד גיסא כיון שמה שמביא פר אינו משום כהונתו של עכשיו וכמש"כ לעיל בשמו להוכיח משו"ט דגמ' שרצתה לדון שגם נשיא יביא אלמא משום כהונה שכיהן שעה אחת שוב לעולם מביא פר ומאידך גיסא יש לומר שדווקא מי שהוא כהן גדול לכל דבריו אבל אם הוסע לגמרי מן הכהונה שדינו כדיון הדיוט אינו מביא פר.

הערות בגמ'

בלשונו שהוא משמעות עצם הכתוב ולא יתור. **ובהורה גבר** כ' שהמגן גיבורים פירש דמשמעותיה דקרא דריש דמאי הו"ל למיכתב [כר"ש] ולי נראה דממילת אשר דריש מדה"ל למיכתב אם נשיא יחטא כדכתיב ואם כל עדת ישראל ישגן אם הכהן המשיח יחטא ואם נפש והכא שני קרא מדיבוריה וכתב אשר נשיא יחטא ש"מ דאתא לאורויי דדוקא באשר הוא נשיא אם יחטא אז מביא קרבן ואע"ג דלקמן בע"ב דריש ר"יב"ז אשרי הדור וכו' כולהו שמעת מיניה.

ולפי"ד ההורה גבר מיושבת קו' הגרע"א שבנשיא דרשינן לה מאשר והגרע"א למד כהראב"ד או כהר"ש

"והקריב על חטאתו מלמד שמביא על חטאתו משעבר שיכול והלא דין הוא ומה נשיא" הקשה **הגרע"א** "תמהני דמה פשוט בנשיא יותר מכהן משיח דבנשיא ילפי' מקרא דאם נשיא יחטא כשהוא נשיא וה"נ כתיב אם הכהן המשיח יחטא וכדרשי' לקמן לענין על הקודמת ה"נ לולי ריבויא על חטאתו היינו ממעטי' גם משעבר כמו דממעטי' תרואיהו מקרא דאשר נשיא".

כ' **הראב"ד** שדרשת הגמ' למעוטי נשיא מקודמות הוא דמקאמר קרא אשר נשיא יחטא ולא קאמר קרא אשר נשיא חטא ומינה ילפינן עד שיחטא והוא נשיא **ובמיוחסות לר"ש** כ' "ושפיר הוה לי למישמע מאשר נשיא יחטא כשהוא נשיא ולא כשהוא הדיוט ונראה

מתני' י. חטאו עד שלא נתמנו

משיח אחר א"כ למה צריך הוריות ואם צריך הוריות עצמו א"כ למה דווקא בהוריות משיח אחר. וצ"ע.

ועי' בספר חדר הורתי שנסתפק בדיון זה.

ב' דינים נלמדו בגמ' מ"נשיא יחטא, א. פרט לנשיא שעבר ב. פרט לקודמות - ר"ש בתו"כ.

גמ' פרט לקודמות וכו' לא אם אמרת בנשיא שאינו מביא חטאתו משעבר תאמר במשיח וכו' הקשה הר"ש [על התו"כ] שלעיל אמרו בגמ' דהטעם שאין נשיא מביא כשעבר משום דאשר נשיא יחטא כשהוא נשיא אין כשהוא הדיוט לא והיינו שמאותו מקור דין ידעין קודמות וידעין נשיא שעבר וא"כ אם ידע הדרשה א"כ אין מקום לדון שאולי חייב בקודמות ואם לא ידע הדרשה א"כ מנין לו שפטור על הקודמות וכו' הר"ש "וי"ל דזה היה סברא פשוטה שאינו מביא משעבר שאין כאן צד משיחות לא כשחטא ולא בהבאה ושפיר הוה לי למישמע מאשר נשיא יחטא כשהוא נשיא ולא כשהוא הדיוט אבל הקודמות דהשתא הוא נשיא הוה ס"ד דחייב קמ"ל גם כאן אשר נשיא יחטא כשיחטא והוא נשיא ולא כשהוא הדיוט.

פרט לקודמות - לס"ד זה דאזלין בטר שעת הבאה האם נשיא שחטא ועבר יביא כשבה כדהשתא

גמ' פרט לקודמות ס"ד דגמ' זו שאזלין בטר שעת הבאה ולכא' לענין נשיא יש בזה קולא וחומרא שהרי דינו של נשיא שעבר שמביא כיחיד וא"כ לולא המיעוט והוה אזלין בטר שעת הבאה חטא כשהוא נשיא ועבר יביא כשבה או שעירה. וצ"ע א"כ שבגמ' דנו ללמוד ק"ו כה"ג מנשיא, ונשיא מכה"ג. ומה שייך לדון ק"ו בדבר שיש בו קולא וחומרא וכו' **החזו"א** בס"ק יז' "ובגמ' משמע שאין בזה אלא חומרא דאמר לענין נשיא הואיל ומביא בשגגת מעשה יביא על הקודמות. ונראה דאה"נ דלא הוי ס"ד כלל להקל כשחטא כשהוא נשיא ועבר מגדולותו שיביא כהדיוט אלא הוי ס"ד להחמיר דבין כשהיה נשיא בשעת חטא ובין כשהוא נשיא בשעת הבאה מביא שיר וכן במשיח. ובזה יליף דאין מחמירין עליו משום זמן הבאה. ולא הסביר **החזו"א** למה לא היה ס"ד להקל. ואם נפרש שכיון שנתחייב בחטאה וידעיה א"א לו שוב ליפטר, אלא הס"ד ששעת הבאה ג"כ מחייבת. צ"ע שאם שעת חטא מחייב פר ה"נ מחייבת כשבה וא"כ האיך היה ס"ד שישתנה החיוב בשעת הבאה מכשבה לפר.

והביאור נראה שנשיא שחטא ואח"כ עבר פשיטא שיביא פר משום שאין דין בהדיוט שלא יביא פר אלא לפי שלא נתחייב. ולפיכך אם נתחייב בעודו נשיא יכול

פרט לקודמות - האם צריך העלם דבר לס"ד זו ראב"ד, וחזו"א.

גמ' פרט לקודמות הקשה **החזו"א** סוף ס"ק טז' לס"ד האיך יתחייב והרי "אין חייבים אלא על העלם דבר ושגגת מעשה" [כוונת קו' לכא' שהוראה הרי בעינן הוראה דכה"ג, דבשעת הוראה הדיוט הוא. ועי' להלן].⁵ וכו' **החזו"א** וי"ל דהא דמשיח מביא פר אינו בסיביר שגגת הוראה אלא משיחותו גרמה לו כמו בנשיא שער וכמש"כ לעיל סק"ח [שם כ' שלר"ע שמביא פר על שמיעת קול וטומאת מקדש לאו בהוראה קימין והיינו משום דהא דמשיח בפר אינו בשביל שבא על העלם דבר אלא משיחותו גרמה לו] **והיינו** שיסוד הדין הוא שכפרת כה"ג היא בפר אלא שמיעטה תורה שחטא של כה"ג שאינו בהוראה אינו טעון כפרה אך חטא שחטא בעודו הדיוט שנתחייב בכפרה לס"ד דגמ' דאזלין בטר שעת הבאה מתכפר בפר.

אבל הראב"ד בתו"כ כ' וז"ל "שיכול יביא על הקודמות פי' פר על מה שחטא קודם שנתמנה ומ"מ הוא שהורה לעצמו ועשה כהוראתו שאם חטא שלא בהוראה הא ילפינן לקמן לאשמת העם הרי משיח כצבור מה צבור אינו מביא אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה וכו' אלא ע"כ שהורה ועשה יכול יביא אפי' על הקודמות ת"ל משיח יחטא לאחר שהוא משיח יחטא"

ולכא' מוכח בראב"ד שאין דין של הוראה של כה"ג אלא אפילו הוראה של הדיוט ג"כ מועיל **ונפק"מ לכא' בהורה כה"ג** קודם שנתמנה וחטא לאחר שנתמנה [ומשכחת לה באותו זמן גופו⁶ - שא"צ הוראה חדשה] שקודם המנוי הורה, ולאחר המנוי אכל.

ובירושלמי בפ"ב סוף ה"א "משיח שאכל בהוריות ב"ד פטור בהוריות משיח אחר חייב בהוריות ב"ד פטור שאין הוריות אחרים אצל הוריותם כלום בהוריות משיח אחר חייב והוא שהורה בכיוצא בו" ולכא' כיון שכל בירושלמי הוריות משיח אחר מבואר שהוריות משיח דווקא בעינן. אמנם מאידך גיסא לפי"ז יצא מהירושלמי שא"צ הוריות עצמו כלל אך בירושלמי בסופו להדיא מבואר שצריך הוריות עצמו שהרי אמרו והוא שהורה בכיוצא בו וצ"ע ממנ"פ אם אפשר לחייבו על הוריות

⁵ וכן הקשה **החזו"א** על הגמ' לעיל דף ג. שמבואר שאם היה סובר ר"ש שאזלין בטר ידיעה לחודא היה מחייב פר והקשה **החזו"א** והרי אין שם שגגת הוראה

⁶ שבגמ' דנו אכל חצי זית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה והשלימו לחצי זית אחר לאחר שנתמנה ובתורא"ש גרס והשלימו בתוכ"ד אכילת פרס.

להביא גם כשנעשה הדיוט **אמנם** ס"ד דגמ' שאין כפרה
למי שהוא עתה נשיא בכשבה ודין התורה שכפרה
שהוא מחוייב בה יעשנה בפר [כמבואר בחזו"א טז
שהוב"ל] ולפיכך אזלין בתר שעת ידיעה לחייב.